
Van geloof, hoop en liefde. Vijftig jaar kerkelijke omroep in Nederland, 1946-1996. J.C.H. Blom, J. Wieten, H.B.M. Wijfjes (redactie), Kampen (Kok) 1996, geïll., 360 p., f 49,90

De Nederlandse omroep heeft niet zo'n grote belangstelling voor de eigen geschiedenis. Historici waren dan ook verbaasd en verrast toen de Ikon opdracht verstrekke aan een aantal van hen om een studie te schrijven over vijftig jaar interkerkelijke omroep. De redactie koos voor een opvallende opzet: niet de gebruikelijke geschiedenis van de organisatie staat centraal, maar de programma's. Het deel dat uitvoerig

op de programmering ingaat wordt voorafgegaan door een 'klassieke' omroepgeschiedenis van de hand van Blom. Hij beschrijft de aparte plaats die de Ikon altijd heeft ingenomen in het Nederlandse bestel. Het in 1946 opgerichte Interkerkelijk Overleg inzake Radioaangelegenheden (Ikor, later Inter Kerkelijke Omroep Nederland, Ikon) ontleende zijn bestaansrecht aan de kerkgenootschappen en was afhankelijk van die

deelnemende kerken. Aanvankelijk was voor de omroeporganisatie slechts een uiterst bescheiden rol weggelegd: het verzorgen van kerkdiensten. Maar Ikor/Ikon heeft zich daar niet toe beperkt.

Onder de opgewekte titel 'Een zee van geloof' tracht Freda Dröes uit te vinden hoe het de Ikon is gelukt om met haar programma-aanpak ook een goede naam op te bouwen bij progressieve niet-christelijke kijkers en luisteraars, terwijl de omroep toch steeds gedragen is door een aantal christelijke kerken. Huub Wijffjes schrijft in zijn bijdrage, 'Zoekende naar onrecht, emotie en troost', over de informatieve programma's. Hij onderzoekt wanneer de programmering veranderde van een direct aan de kerkelijke identiteit gebonden, naar een meer eigen vorm die wordt gekenmerkt door progressiviteit, kritisch engagement en artistieke vrijheid. Ook Sonja de Leeuw gaat in op de vorm van de Ikon-programma's. Onder de welsprekende kop 'Speels met de bijbel en ernst met het spel' beschrijft zij de enorme activiteit van de Ikon op dramagebied en 'de ondubbeltzinnige keuze voor de jeugd'. Zij constateert ook dat Ikon heeft gefungeerd als kweekvijver voor verschillende filmmakers en auteurs.

Jan Wieten en Sabine van den Oetelaar kijken in het derde deel naar 'het publiek'. De auteurs proberen plaats en invloed van programma's per 'ontvangstkring' te bepalen. Dus niet alleen aandacht voor een geïnstitutionaliseerde kring als de kerkelijke achterban, maar ook voor het radio- en televisiepubliek. De reacties op Ikor/

Ikon-uitzendingen zijn volgens de auteurs steeds opvallend consistent geweest: of geestdriftig of verontwaardigd, maar vrijwel altijd bewogen. Al in 1951 pleitte Ikor-directeur W.B. Meyboom voor programma's met een 'radiogenieke' aanpak om groepen luisteraars te kunnen aanspreken in hun eigen taal. Dat woord 'radiogeniek' geeft volgens de auteurs aan dat al in de jaren vijftig werd gestreefd naar professionaliteit, en dit aspect heeft steeds meer accent gekregen. Professionaliteit in het programmamaken houdt in dat het beleid daarop moet zijn afgestemd. Wim Koole (toen directeur Ikon) riep in 1972 dat er geen strenge beleidslijnen waren, geen geloofs- of welomschreven kerkelijke opdracht die de grenzen en mogelijkheden van programma's aangaf. Toch konden de auteurs van *Van geloof, hoop en liefde* een goed beeld construeren van de drijfveren van Ikor en Ikon. Interviews vormden een belangrijke bron maar daarnaast was er archiefmateriaal beschikbaar en kon er gebruik gemaakt worden van interne nota's.

Voor Nederlandse omroepbegrippen is er verrassend veel bewaard, zo wordt geconstateerd (p. 11). Met al dat materiaal hebben de auteurs een bundel samengesteld die ver uitstijgt boven de bekende 'jubileumuitgave'. Ze beschreven hoe medewerkers van het begin af aan probeerden van hun organisatie een echt radio- en televisie-medium te maken, ondanks – en dat is een bekend verschijnsel in de Nederlandse omroep – de geringe affiniteit van bestuur en achterban met de programmapraktijk.

Leo Akkermans